ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

Година XVII — Број 184 — Субота, 9 јул 1955

Повратак и борба с двојником

6

МИКИ!

А ШТА НА ОВО КАЖЕШ, МИКИ?

НИСАМ ЈА ПУЦАО! НЕКО МИ ЈЕ ОВОГ ТРЕНУТКА ТУТНУО ПИШТОЉ У РУКУ!

ПА ТО ЈЕ МОЈ РЕВОЛВЕР! ИЗВУКАО СИ МИ ГА ИЗ ЏЕПА КАД СЕ СВЕТЛОСТ УГАСИЛА!

СВЕ ЈЕ ПРОТИВ МЕНЕ... АЛИ, НЕКО ДРУГИ ЈЕ ПУЦАО!

ПОЛАЗИ, МОМЧЕ... ОБЈАСНИЋЕМО СЕ У ПОЛИЦИЈИ!

У РЕДУ, ШЕФЕ!

ТИ СИ МИ ЈЕДАН ОД НАЈСТАРИЈИХ ПРИЈАТЕЉА, МИКИ... КАКО СИ МОГАО СВЕ ТО ДА УЧИНИШ?

КАЖЕМ ВАМ ДА ЈЕ НЕКО ПОКУШАО ДА МЕ УБИЈЕ... И ТАЈ ИСТИ НЕКО ЈЕ ДОВУКАО СВЕ ТЕ СТВАРИ У МОЈУ КУЋУ...!

ХА! ХА!

ШЕФЕ, ПА ВИ МЕ БАР ДОБРО ПОЗНАЈЕТЕ! ЗНАТЕ ДА НИСАМ НЕВАЉАЛАЦ!

ЈЕЛ'? ДОЂИ ДА ТИ НЕШТО ПОКАЖЕМ!

ШЕФ ПОЛИЦИЈЕ

ПОГЛЕДАЈ! СВЕ ОВО НАЂЕНО ЈЕ У ТВОМ СТАНУ!

ЕВО ЧАК И МОЈЕ НАЈБОЉЕ ПРАЗНИЧНЕ ЗНАЧКЕ... УКРАДЕНА МИ ЈЕ С ГРУДИ... НА БАЛУ ПОЛИЦАЈАЦА!

ОХ... ЈА...

МИКИ, НЕ БИХ СМЕО ОВО ДА ЧИНИМ... АЛИ ПРЕ НО ШТО ТЕ СТРПАМ У ЗАТВОР ДАЋУ ТИ 24 ЧАСА ДА ДОКАЖЕШ СВОЈУ НЕВИНОСТ!

ХВАЛА! ДОКАЗАЋУ ВАМ ДА НИСАМ КРАДЉИВАЦ!

ДОТЕРАЋУ СВОЈ ЧАСОВНИК ПРЕМА ВАШЕМ... ДА ЗНАМ КАД БУДЕ ИСТЕКЛО...

НЕМАМ ВИШЕ САТА... УКРАЛА МИ ГА ЈЕ НЕКА БИТАНГА ПРОШЛЕ НЕДЕЉЕ!

ОХ! ПА ОВО НИЈЕ МОЈ САТ!

МОЈ ЈЕ! А САД... ЧИСТИ СЕ ДОК СЕ НЕ ПРЕДОМИСЛИМ!

ТИГАР СНЕГОВА

Дошла је и 1953 година. Прича о два покушаја швајцарске експедиције обишла је цео свет и мени су стизала писма из многих земаља. Једно од њих био је позив да поново кренем на Еверест као сирдар британске експедиције коју ће водити пуковник Џон Хант. С њим је требало да пођу најбољи енглески планинари, као и два Новозеланђанина, од којих је један, Едмунд Хилари, учествовао у покушају успињања на Еверест 1951, као и у експедицији на Чо Ојy 1952 године.

Оклевао сам. Први разлог мом оклевању било је то што је британска експедиција из 1952 године имала кубуре око напојница и исплате зарада непалским носачима. Изложио сам то секретару „Хималајског клуба", који ми је одговорио: „Па то је баш разлог да пристанеш, јер нико не уме да поступа с људима тако као ти. Ако ти будеш пошао, таквих незгода неће бити".

— Промислићу мало, — одговорио сам.

Постојао је још један разлог. Пењао сам се с Британцима више но са осталима. Научио сам да говорим њихов језик и да се осећам пријатно у њиховом друштву. Неке од њих чак убрајам у своје блиске и драге пријатеље. Али, истина је да су они, уопште узев, резервиснанији и крући у опхођењу од људи осталих народности. У односима с Британцима увек постоји јасно оцртана линија која дели сахиба од човека кога је он упослио.

— Да, то је свакако један проблем, — размишљао сам. — Али, колико је он значајан и важан? Поред тога, како ћу се осећати ако Британци победе Еверест а ја у томе не будем учествовао? Толико сам о томе размишљао да сам једва могао да спавам. И тада рекох себи једног дана: „Идем". А оно што нисам рекао било је да не бих могао да издржим а да не пођем.

Дати свој пристанак експедицији једно је, а друго је рећи о томе својој жени.

— Сувише си исцрпен, — противуречила ми је она. — Поново ћеш се разболети или ћеш се оклизнути на леду и погинути. Сувише много ризикујеш.

— Мене плаћају да се пењем. Не плаћају ме да се забављам и ја треба да радим оно за шта ми дају новац.

— Теби ништа није стало до мене и деце, — бунила се она. — Знаш ли шта нас чека ако ти умреш?

— Знам и стало ми је до вас. Али, то је мој посао, мој живот. Твоја је дужност да се стараш о кућанству и ја се у то не мешам; али, кад је у питању Еверест ја не дозвољавам да се ико уплиће. Чак и ако треба да умрем, радије ћу умрети на Евересту него овде код куће.

Најзад, видела је да сам се чврсто одлучио па се помирила с тим. А ја сам се дао на посао. Помогао сам да се састави екипа од двадесеторице Шерпи. Била је то снажна екипа, у којој су већина чланова били „ветерани Еверестa".

И ево ме поново као сирдар, са свим проблемима које ово звање доноси. Ускоро ћу бити и пењач, тако да ћу опет имати дупли посао, што ме је приликом швајцарске експедиције толико исцрпло. Али, тако је морало да буде. Јер, да бих имао могућност да се попнем на Еверест пристао бих на ма какав посао, чак и да перем судове.

Као и пре сваке експедиције, трудио сам се свим силама да повратим своју добру кондицију. Устајао сам рано, пунио руксак камењем и тако натоварен успињао сам се сатима на оближње брегове и спуштао се с њих. Нисам ни пио ни пушио и клонио сам се друштва и седељки, у којима иначе уживам. А читаво то време без престанка сам размишљао, ковао планове и надао се у срећан исход експедиције.

— Крајње је време да успеш! — говорио сам себи. — Већ ти је тридесет и девет година. Или ћеш успети или умрети.

Било је одређено да првог марта напустимо Дарџилинг. Један пријатељ дао ми је малу индиску заставу да је понесем са собом.

— Пободи је на право место, — рекао ми је. А моја млађа кћи, Нина, дала ми је остатак једне плаво црвене оловке којом се служила у школи и ја сам јој обећао да ћу и то ставити на „право место".

Кад су ме у главном логору лекари прегледали, нашли су да сам телесно способнији за пењање од осталих, те сам на основу тога укључен у „план" пуковника Ханта. Наиме, сем мене још тројица су били изабрани за пењање на сам врх: доктор Чарлс Ивенс и Том Бурдијон, који су имали да чине једну екипу, и Едмунд Хилари, који је имао да буде мој партнер.

Отада па надаље ја сам читаво време био „везан" с њим. Хилари је изванредан планинар, а праксу је стекао на ледом покривеним висовима Новог Зеланда. Као и сви људи од дела није много говорио. Веома брзо нас двојица прилагодили смо се један другом, тако да смо сачињавали јаку и солидну екипу.

По овом догађају, који се збио док смо се још успињали уз ледену реку, може се видети каква је била та наша уска заједница. Једног касног поподнева ишли смо нас двојица, везани једним конопцем, низ брдо. Хилари је ишао испред мене. Кривудали смо између високих ледених стубова, кад је наједном снег испод Хиларијевих ногу попустио и он је полетео у амбис. „Тенцинг! Тенцинг!" — повикао је. Срећом, конопац између нас није био сувише дугачак, а ја сам, као и увек, био на опрези. Зарио сам своју секиру дубоко у снег и бацио се крај ње. Успело ми је да, после падања од око пет метара, зауставим Хиларија и да га, лагано затежући конопац, извучем горе. Кад сам га извукао, моје рукавице биле су сасвим покидане од трења.

— Шабаш, Тенцинг! Добро учињено! — рекао ми је. То је била лепа похвала, мада сам догађај није био ништа изузетно. Пењање на планину — то само по себи значи узајамно помагање.

Још се није родио човек који на планинском врху као што је Еверест не би имао сметњи. Опасност од исцрпљености или смрзавања је стална. Човек се непрестано мора борити за довољно ваздуха. Ту је још и страховита жеђ, коју не могу да угасе ни снег ни хладна снежница. Главобоља, недостатак апетита, гађење и ране у грлу — неизбежни су. А затим, ту је и несаница. На већим висинама сви Британци узимали су пилуле за спавање, да би бар мало могли да почину. Захваљујући можда баш оним мојим „трећим плућима", имао сам више среће од других. Тиме што сам стално нечим био запослен, успевало ми је да останем здрав и да ми буде топло. Бринуо сам се о опреми, одржавао шаторе у узорном реду, топио снег и прокувавао снежницу да бисмо имали воде, а кад нисам имао шта да радим ја бих ударао шакама и ногама о стење или лед. Радио сам шта било само да бих се кретао, да бих одржао правилан рад крвотока, који на оваквим висинама посустаје. Мислим да највећим делом треба да захвалим томе што ме није болела глава, што нисам повраћао и што никад нисам узео никакво средство за спавање.

За време првих недеља Хиларијевог и мог заједничког рада, нас двојица смо преносили лакше терете из главног логора на Западни Кум или смо помагали носачима-новајлијама на стрмом путу преко леденог водопада. За то време остале екипе сахиба и Шерпи ишле су пред нама. Идући истим путем којим су се Швајцарци кретали претходне јесени, они су поставили логоре уз хрбат Јужног Кола. Двадесетог маја претходница је била спремна да крене на сам његов врх.

У логору број 4 Швајцарци су оставили иза себе прилично хране и остале опреме, тако да ми је требало само мало да растурим снег и да то нађем. У току читавог успињања обилно смо се користили оним што су они оставили: почев од огревног дрвета у главном логору па до само допола искоришћених танкова с кисеоником које смо нашли близу врха.

Најзад, све је било спремно за почетак „битке за врх". Према плану, требало је да Бурдијон и Ивенс први крену на Јужни Кол, и то заједно с пуковником Хантом и неколицином Шерпи као помоћном екипом. Дан касније, док они буду покушавали да се испну на његов врх, Хилари и ја кренућемо на Кол, потпомогнути екипом коју су сачињавали Џорџ Лоуе, Алфред Грегори и осморица најспособнијих Шерпи.

Бурдијон и Ивенс имали су да крену из логора број 8 на Јужном Колу и да се успну што више — до циља ако то буде могућно. Али, од Кола до врха има око 1050 метара. За њих се, према плану, није имао постављати успутни логор и заиста би био прави херојски подвиг ако успеју да се за један дан успну на врх и врате. Могли су и да успеју. На планинама се то никад не зна. Сам пуковник Хант назвао је тај њихов покушај „извиђачким успињањем".

Ако њима то не пође за руком, биће ред на Хиларија и мене. Али, за нас ће бити постављен прихватни, помоћни логор — у свему девети по реду — на косини врха, и то што је могућно више. Одатле ћемо нас двојица покушати да освојимо Еверест. Наша екипа била је, према томе, у преимућству.

Екипа Бурдијон-Ивенс кренула је уз Кум 23 маја. Сутрадан смо и ми пошли за њом.

Ноћ смо провели у логору број 7, где смо затекли више чланова експедиције. Али, кад смо стигли у логор 8, нашли смо у њему само једног човека. Био је то Шерпа кога смо звали Балу (Медвед). Он је био један од двојице мојих саплеменика који су били придодати Хантовој групи. Тог јутра осећао се сувише исцрпен да би могао да настави са успињањем. Тако су Хант и онај други Шерпа кренули сами напред, понèвши са собом највише терета што су могли.

Ускоро пошто смо стигли на Кол, угледасмо Ханта и Шерпу Да Намгјала како се спуштају низ снежну падину југоисточног гребена. Били су ужасно уморни. Пуковник је неколико минута био готово без свести. Дао сам му топлог лимуновог сока и увео га у шатор. Кад се мало одморио, испричао нам је да су се испели до висине од око 8.500 метара и да су тамо оставили залиху за наш логор. Између осталог, оставили су нам и танкове с кисеоником које су они употребљавали приликом успињања. Њихова исцрпеност била је последица силажења без кисеоничких маски.

Ту, у ужасној белој усамљености, чекали смо Бурдијона и Ивенса. Чекали смо и погледали према врху, чекали и гледали. Најзад, угледасмо две прилике како се спуштају низ снежну падину.

„Нису успели", — помислих. — Нису могли до ових раних поподневних часова стићи до врха и вратити се. Похитали смо им усусрет. Били су тако уморни да су једва могли да се крећу и да говоре. Не, рекли су нам, нису савладали Еверест. Стигли су само до јужног врха, највише тачке до које су се људи досад испели. Али, ту је била граница њихових моћи.

(Наставиће се)

РАЈ ЗА ТУРИСТЕ без ТУРИСТА

Мотити је мало и усамљено суптропско острво. Његова једина веза с копном Новог Зеланда јесте радио-станица и авион који ово острво посети сваке недеље, да би донео пошту и намирнице. На острву живи око сто Маора. Готово сви одрасли становници похађали су школу на Новом Зеланду, али су се ипак вратили на острво да би обрађивали земљу својих предака. Они су успели да измире своје древне обичаје са савременим начином живота: народну ношњу заменили су практичнијим модерним оделом, али су наставили да гаје исте усеве као и њихови преци. Кукуруз је главни извор њихових прихода. Болести на овом острву готово су непознате.

Острво Мотити не посећује велик број људи, али они који дођу никад се не кају што су га посетили. Традиционално маорско гостопримство не дозвољава никоме ко је стигао на ово острво да подигне шатор за логоровање. Сваког посетиоца домороци ће одвести својој кући и поступати с њим као с најмилијим гостом.

Прва школа на Мотитију отворена је пре 47 година, тако да је данас број неписмених незнатан. Омиљено састајалиште острвљана, и старих и младих, јесте — учитељева кухиња. Занимљиво је да та просторија не служи само као кухиња, већ и као пошта, одакле се шаљу и где се примају телеграми. Ту се налази и станица за прву помоћ, па и матични уред, где се у регистре уводе имена рођених и умрлих. Свака кућа има по један старински телефонски апарат, тако да становници могу у свако доба разговарати један с другим.

Цело острво начичкано је тврђавама које су саградили стари Маори. Онај ко први пут дође на њ највише се зачуди кад види да ниједна кућа нема капију. Становници се провлаче испод ограда од бодљикаве жице, које штите куће и баште од полудивљих коња који лутају по острву. Становници чамцима превозе своје производе до бродова, пошто острво нема пристаништа. И најбоље саграђено пристаниште овде не може дуго да траје, јер таласи ударају у обалу великом снагом и разбијају све на шта наиђу. Сами становници су весели и имају веома развијен смисао за хумор. Једна од њихових најомиљенијих шала јесте она кад госту причају узбудљиву причу о риболову и о богатству острва рибом, па му после тога за ручак изнесу — кутију сардина. Мотити је рај за туристе, али туриста нема. Зиме су благе, а лета врела. Овде успевају: банана, ананас, бресква, поморанџе, лимунови и друго воће.

Народни јунак Маора био је Таматеа. Легенда прича да је он имао једног гуштера (Туатату), кога је много волео. Он му је дао ранг поглавице и сместио га је у једну велику пећину на планинском масиву Руакине. Има сујеверних Маора који верују да тај гуштер и сад живи и да се његово пиштање чује увек кад се приближава невреме, као опомена људима да се склоне.

Таматеин отац звао се Таматеаронгокако. Он је, по легенди, могао да лети и тако је био први маорски „ваздухопловац". Међутим, њега није волео тохунга (свештеник) Паоа, па му је поставио замке око планине Хикуранги све до пламеног вулкана Белог Острва (размак од око 320 километара), да би га ухватио. Да би избегао отровне гасове Белог Острва и замку која му је постављена, Таматеаронгокако винуо се у небо. Али, летео је сувише ниско и срушио се у море, где су га рибе појеле.

Митологија Маора, из које су узете и ове приче, пуна је дубоке љубави према природи. Пре доласка Европљана Маори нису имали писмо, те су се све приче чувале у памћењу поглавица, народних приповедача и свештеника. Оне су се усмено предавале с колена на колено. Маори су веровали у свемоћног духа Иоа, који се појављивао у разним облицима. Њихови богови, богиње, виле и добри и зли духови крстарили су шумама, небом и врховима планина. Дрвеће, камење, небо, ваздух, море и многе друге природне појаве били су персонифицирани, као и у многим другим древним религијама света.

Човеков најбољи пријатељ

— Из дневника једног лекара —

Стари брачни пар, обоје моји давнашњи пацијенти, имао је пса Брендија. Били су без деце, па су сву своју нежност — а обоје су је имали више но што се то обично код људи налази — поклањали своме псу. И Бренди је њима био необично привржен. Ниједно од њих није могло да изиђе из куће а да га Бренди у стопу не прати. Кад би радили у свом врту, он би изабрао неко сеновито месташце са кога би могао да прати сваки њихов покрет. Изгледало је као да се стално боји да би могли да оду некуд без њега.

Бренди је таман био превалио половину свог псећег века кад су његови господари, у размаку од неколико дана, обоје умрли. Неки њихови пријатељи узели су га тада и одвели својој кући, у оближње село. Да би га привикли на нов дом, држали су га везаног. Но, видећи да пас одбија сваку храну, па чак и воду, и да ће свакако скапати од глади, пустили су га с ланца. Он је сместа одјурио и никако се није враћао. После неколико дана пошли су да га траже. Нашли су га, као што су и очекивали, на прагу његовог некадашњег дома. Лежао је као да очекује долазак својих старих господара.

Поново су га одвели у село и покушали да га нахране. Но, овај пут га нису везали. Сутрадан ујутру приметили су да је његов чанак упола празан. Али, Брендија није било. Пустили су да прође неколико дана, а затим су поново отишли до куће преминулих пријатеља, вратили пса у село и нахранили га. Временом, Бренди се навикао да ноћу сам долази у село, где га је увек чекао пун чанак. Он би појео храну коју су му остављали у дворишту и сместа би се вратио на своје стражарско место, да чува кућу и очекује повратак својих господара.

После отприлике годину дана кућа је добила нове власнике. Очекивао сам да ће Бренди одустати од даљег чекања. Али, он је само променио своје стражарско место. Отеран с прага, он се „преселио" на брежуљак изнад куће.

Годинама сам га, приликом јутарњег обилажења својих болесника, сретао како хита у село према свом старом дому, не застајкујући, као да мисли: „Не смем бити отсутан кад се они врате".

Најзад, дошао је дан кад су пријатељи, који су га годинама хранили, нашли његову храну недирнуту. Знали су да му се нешто морало догодити. Испричали су ми то. Једног пролећног јутра, кад је снег почео да копни, угледао сам на брежуљку комадић риђег крзна. Испео сам се и разгрнуо преостали снег. Бренди је лежао главе окренуте према кући. До последњег часа остао је на мртвој стражи.

Наше средњевековне заставе

Стари Словени још док су живели у својој прадомовини имали су, по мишљењу неких стручњака, заставе. Пошто су племена била посебне војне јединице, то је свако племе имало своју заставу, која се разликовала од других. Заставе су употребљаване за време рата, а када би настао мир, оне су чуване у храмовима.

Када су наши преци дошли у крајеве у којима ми данас живимо они су са собом донели и заставе. Први податак да се застава код нас употребљавала потиче из 11 века. Наиме, зетски краљ Михаило тежећи да добије све знаке државне независности, обратио се папи Гргуру да му пошаље једну заставу. У писму од 9 јануара 1078 године папа одговара краљу Михаилу да ће му послати заставу. У нашим изворима заставе се помињу половином 13 века. У то време угарски краљ Бела IV водио је борбу са српским краљем Урошем и победио га. Том приликом Бела је издао једну повељу 8 априла 1268 године у којој каже како је заробио и једну Урошеву заставу,

која је приказана на једном тријумфу. За време владавине Немањића заставе су биле у сталној употреби. У попису ствари жупана Десе, сина краља Владислава (1232—1242), од 3 јула 1281, међу осталим стварима, помиње се и једна застава од црвене и плаве чоје. То је први и најстарији податак о боји наше заставе. Изгледа да је за владе краља Стефана Дечанског (1321—1331) промењена боја државне заставе. Око 1326 године Дечански шаље у Александрију мисирском султану једно изасланство које у његово име тражи од султана да му пошаље жуту заставу. После тога цар Душан поводом проглашења царства (16 априла 1346) врши разне промене, па мења и заставу. Том приликом он је узео и један знак од Византинаца ,а то је крст са четири оцила. По неким писцима Душанова застава имала је облик троугла, чији је врх био окренут надоле и напоље. Застава је била бела, али је с горње и доње стране имала две широке црвене пруге, тако да је у средини била бела пруга.

Заставе су се носиле у рату и то на челу сваког одреда. Дизање заставе увис означавало је почетак борбе. После свршеног боја заставе су остављане код главног заповедника одреда. Култ заставе био је јако развијен. Изгубити заставу значило је осрамотити се, а отети је непријатељу значило је част и знак победе.

Златоносне реке

Златна рудишта у нашим крајевима експлоатисана су још у римско доба. Али, злато није вађено само из руда, него и из златоносног песка, који је нанет поред река и потока нарочито у сливу Пека, Поречке Реке, Тимока, затим реке Лашве у Босни, у чијим се наносима налазе веће количине злата. Поред овога, злата има у Коњској Реци, западно од Ђевђелије, а ту је испирано већ за време Александра Македонског. И у доњем току Вардара такође има златоносног песка, затим у Кривој Реци, Брегалници итд. И наноси словеначких река Драве и Муре имају извесну количину злата. У долини реке Шашке до Рудне Главе и утока Шашке у Црнајку у једном кубном метру песка има око 0,1592 грама злата, а целокупна количина злата у том песку цени се на око 3.481 килограм. У горњем току реке Пека у наносима се налази најмање око 1.322 килограма злата. Међу најбогатије наносе спадају они који се налазе у подножју Старе Планине.

6.080 километара на сат

У месту Талахома, у држави Тенеси, изградиће се тунел кроз који ће струјати ваздух брзином од око 6.080 километара на сат. У овом тунелу вршиће се опити са авионима који лете брзином већом од звука, затим с авионским моторима и дигрованим пројектилима.

Струјање ваздуха у овом тунелу производиће два мотора чија ће снага износити 83.000 коњских снага, а њих ће покретати два друга мања мотора сваки од по 25.000 коњских снага. Снага сва четири мотора, када буду стављени у покрет, износиће укупно 216.000 коњских снага. Сви ови мотори, са још пет већих компресора, биће поређани један за другим у дужини од преко 180 метара. Тунел је толико широк да у њега могу да стану четири реда аутомобила, једни поред других. Сваки мотор, чија снага износи 83.000 коњских снага, тежак је као једна железничка локомотива. Сва четири мотора трошиће онолико електричне енергије колико је потребно за живот једног града од 200.000 становника. За хлађење тунела биће потребно 378.500 литара воде у минуту, а толика количина воде потребна је за један град од преко 860.000 становника.

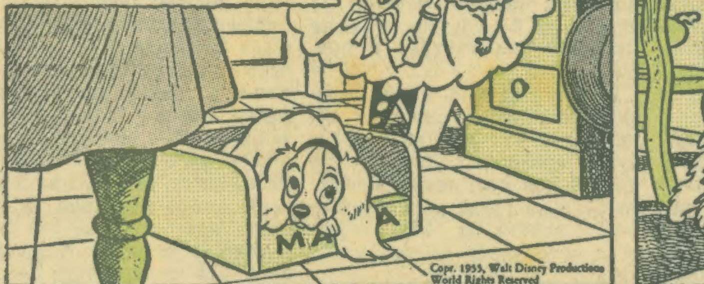

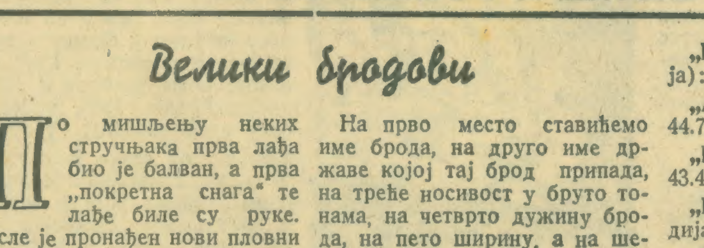

КРОЗ ЖИВОТ И ШКОЛУ

Велики бродови

По мишљењу неких стручњака прва лађа био је балван, а прва „покретна снага“ те лађе биле су руке. После је пронађен нови пловни објект: издубљено дебло и весла. Све су то биле „орахове љуске“ за ону силну снагу и већих река, акамоли мора, па се човек довијао и даље усавршавао пловне објекте да би савладао огромна пространства мора и океана и на тај начин упознао друге земље и народе.

Векови су прошли док су се појавиле једрилице и лађе са веслачима, а модерни моторни бродови тековине су тек минулог века и почетка овога. Усавршавање није престајало, па се и данас наставља и не само у погледу облика пловног објекта, него и погонске снаге. Човек је и данас запањен када види велики прекоокеански брод. Не може да се надиви том делу хиљада умних и физичких радника. Бесне таласе силних океана данас секу бродови који су, уствари, пловећи градови. Човек на њима може да задовољи све потребе као да је у неком граду, па и да се прошета као по улицама. Овде ћемо побројати данашње бродове који су већи од 21.000 бруто тона.

На прво место ставићемо име брода, на друго име државе којој тај брод припада, на треће носивост у бруто тонама, на четврто дужину брода, на пето ширину, а на шесто дубину газа, тј. колико брод потоне у воду.

„Квин Елизабет“ (Енглеска): носивост 83.673, дужина 300,9 метара, ширина 36,1 метара, а газ 20,8 метара.

„Квин Мери“ (Енглеска: 81.235, 297,2, 36,1 и 20,8

„Либерте“ (Француска): 49.746, 271,3, 31,1 и 14,6

„Конте ди Савоја“ (Италија): 48.502, 248,3, 29,2 и 9,8

„Аквитанија“ (Енглеска): 44.786, 264,7- 29,5 и 15,1

„Ил д' Франс“ (Француска): 43.450, 232,6, 28 и 17

„Нови Амстердам“ (Холандија): 36.667, 217,5, 26,6 и 15,2

„Мауританија“ (Енглеска): 35.677, 225,3, 27,2 и 15,7

„Каронија“ (Енглеска): 34.000, 204, 27,8 и 14,8

„Пастер“ (Француска): 29.253, 204,4, 26,8 и 16

„Единбург Касл“ (Енглеска): 28.705, 218,8, 25,6 и 13,4

„Преторија Касл“ (Енглеска): 28.500, 218,6, 25,6 и 13,3

„Хималаја“ (Енглеска): 28.250, 207,7, 27,6 и 10,8

„Оркадес“ (Енглеска): 28.164, 207,7, 27,6 и 10,8

„Џорџик“ (Енглеска): 27.268, 208,1, 25,1 и 14,8

„Доминион Монарк“ (Енглеска): 27.155, 200,4, 25,3 и 13,6

„Кептаун Касл“ (Енглеска): 27.000, 214,2, 25,1 и 12,8

„Британик“ (Енглеска): 26.943, 208,3, 25,1 и 14,8

„Америка“ (САД): 26.314, 202,2, 28,1 и 6,2

„Емприс оф Скотленд“ (Енглеска): 26.032, 196,2, 25,5 и 13,5

„Андес“ (Енглеска): 25.689, 196, 25,4 и 13,2

„Атлон Касл“ (Енглеска): 25.567, 213,1, 25,1 и 12,6

„Стерлинг Касл“ (Енглеска): 25.554, 231,1, 25,1 и 12,6

„Вулканија“ (Италија): 24.469, 192,3, 24,3 и 7,4

„Сатурнија“ (Италија): 24.469, 192, 24,3 и 8,8

„Конте Гранде“ (Италија): 23,861, 213, 23,8 и 8,2

„Џорџ Вашингтон“ (САД): 23.788, 194,9, 23,7 и 15,7

„Стратеден“ (Енглеска): 23.722, 193, 25 и 10,2

„Стратмор“ (Енглеска): 23.428, 195,1, 25 и 10,2

„Орион“ (Енглеска): 23.696, 195,1, 25 и 10,2

„Конте Бјанкамано“ (Италија): 23.255, 198,3, 23,2 и 8,3

„Вашингтон“ (САД): 23.626, 203,7, 26,3 и 10,1

„Квин оф Бермуда“ (Енглеска): 22.575, 168,7, 23,3 и 11,8

„Астуријас“ (Енглеска): 22.445, 195,2, 23,9 и 12,3

„Монарк оф Бермуда“ (Енглеска): 22.424, 168,6, 23,3 и 11,8

„Стратнавер“ (Енглеска): 22.283, 194,6, 24,4 и 10

„Стрехерд“ (Енглеска): 22.281, 194,6, 24,4 и 10

„Алкантара“ (Енглеска): 22.209, 195,2, 23,9 и 12,3

„Емпајер Виктори“ (Енглеска): 21.846, 185,3, 24,4 и 14,9

„Емприс оф Аустралија“ (Енглеска): 21.833, 179,8, 22,9 и 12,6

„Е. Александер“ (САД): 21.392, 203,8, 22,6 и 14,5

„Виљем Рис“ (Холандија): 21.119, 176,8, 24,9 и 16,7

„Мултан“ (Енглеска): 21.039, 183,1, 22,3 и 14,8

„Малоџа“ (Енглеска): 21.039, 183,1, 22,3 и 14,8

КОКОСОВ ОРАХ
главна намирница тропских острва

Кад је енглески морепловац Дрејк дошао на острва Кап Верде, 1577 године, једна од првих ствари које су му пале у очи били су кокосови ораси, дотада једва познати белим људима. Он је писао да се у љусци тих ораха налази „супстанца врло бела и не мање добра и слатка од бадема". Од тог времена па све до сада, кокосов орах се све више тражи у свету, а на већини тропских острва он је једина намирница.

Сматра се да је потребно неких пет до шест милиона јутара земље да би се задовољиле светске потребе у кокосовим орасима. Годишње се обере петнаест до осамнаест милијарди ових ораха — просечно седам на сваког становника земље. Само у САД потроши се годишње 50 милиона килограма струганих кокосових ораха за производњу слаткиша, поред више од 385.000 тона кокосовог уља за производњу маргарина, сапуна, козметичких производа и лекова.

Први је о кокосовом ораху писао египатски путник Козма, 545 године пре наше ере, називајући га великим индиским орахом. А Марко Поло пише 1290 о кокосовим орасима које је видео на Суматри и каже да се у њима налази „садржина која се може јести и која је слатка, укусна и бела као млеко. Унутар те беле масе налази се течност бистра као вода, хладна и укуснија од вина или ма ког пића". Калуђер Јордан описао је кокосов орах 1328 године, називајући га именом наргил. Тако се објашњава порекло назива наргиле, арапске речи која се и код нас употребљава за лулу са судом за воду. Тај суд је вероватно прављен од љуске кокосовог ораха. У записима са путовања Васка де Гаме помиње се кокосов орах под именом кого, а тек половином 16 века јавља се данашњи назив кокос.

Кокосова палма извлачи хранљиве материје из земље помоћу 4.000 до 8.000 танких корена. Корење не иде много у дубину — ретко кад дубље од 1,20 метар — али се зато простире по пет до осам метара у ширину. Оно је обично дебљине оловке, а на врховима се налазе танке жилице које усисавају влагу из земље. То осетљиво ткиво заштићено је од оштећења нарочитом навлаком, која у исто време спречава усисавање претерано великих количина влаге, што омогућује опстанак кокосове палме под најразличитијим условима. Сами зидови корења не пропуштају влагу. Иначе, кокосова палма је врло „жедна". Кажу да јој је за стварање пола килограма суве материје потребно 200 до 250 литара воде.

Ораси расту међу лишћем круне. Сваки орах је уствари једна семенка и спада међу најкрупније семење на свету. На једном дрвету могу се наћи истовремено цветови и ораси у свим фазама развитка. Оно што се назива месом кокосовог ораха, уствари је нагомилана храна за клицу. У младом ораху то је течност, која се постепено згушњава. Најгушћа је после девет месеци.

Кокосова палма може да се гаји у привредне сврхе само у појасу од двадесет степени северно и јужно од екватора. Истина, ње има и у суптропским областима, као што су Мадагаскар и Флорида, али што је ближе екватору то је род бољи. Кокосова палма најбоље успева на плодној земљи поред доњих токова река, али расте и на песковитим обалама острва у Индиском Океану и на коралним спрудовима Јужног Мора. Претпоставља се да су баш острва Јужног Мора колевка кокосовог ораха.

Љуска кокосовог ораха је непромочива, захваљујући воштаној материји коју садржи. Зато орах, који је лакши од воде, може да преплови велика пространства а да се не оштети. Кокосов орах у добром стању нађен је на једном од Оркнејских Острва, северно од Шкотске.

Постоје многе природне шуме кокосове палме, али највеће количине ораха дају плантаже. Довољно је кокосов орах само мало покрити земљом па да после три месеца изникне биљка, која после десет месеци може да се пресади. После 7 до 10 година младо дрвеће почиње да рађа, да би после 15 година достигло пуну родност. Кокосова палма рађа обично 50 до 70 година, а само ретки примерци и преко 100 година.

Ораси се беру свака два до три месеца, преко целе године. На Филипинима се берба обавља помоћу ножева причвршћених на дугачке мотке начињене од бамбусових штапова који су настављени један на други. У другим земљама берачи се пењу на палме, док се у некима пушта да ораси сами падну. Кокосова влакна, која се употребљавају за израду асура и ужарије, скидају са љуске нарочито извежбани људи, а затим други разбијају тврду љуску, добро пазећи да не повреде језгру. После тога скида се опна са језгра. Љуска се употребљава као гориво, чак и за ложење локомотива, а из опне се цеди уље. Језгра се суше, а затим секу у разне облике. Такав резани кокосов орах, који служи за производњу слаткиша, добија се углавном са Филипина и Цејлона. У осталим крајевима производи се сушена језгра, тј. корпа која има посебну примену у индустрији сапуна као техничко уље. Кокосово уље постало је тражен артикал нарочито од краја осамнаестог века, кад је у Француској почела производња биљног маргарина.

Примитивни народи су врло рано открили корисна својства кокосове палме. Од лишћа су правили корпе и кровове за куће, од стабла су добијали грађу, од влакана ораха одличну ужарију, од љуске разне судове, а језгра су им служила за храну. Кажу да се ово корисно дрво може употребити на преко хиљаду разних начина.

ЛЕДЕНЕ БОМБЕ ПРИРОДЕ

Топло подневно сунце ране јесени наједном су заклонили тешки црни облаци који су, као да их је неко позвао на какву гозбу, стали нагло да се гомилају. Становници града Јоплина, у америчкој савезној држави Мисури, журно су затварали прозоре и спуштали капке, очекујући јесењу олују. Ваздух је, као какав тешки покривач, притискивао земљу, а тишину, која се готово могла опипати, чинили су још страшнијом и злокобнијом кратки и снажни налети ветра.

Наједном, уз заглушујућу грмљавину, небо се отворило и за цигло десет минута Јоплин је добио изглед града који је доживео земљотрес или непријатељско бомбардовање. Четрдесет хиљада зграда било је тешко оштећено. Кровови су изгледали као после митраљирања.

Десет минута над Јоплином је падао град, та најбржа и најразорнија снага природе. Штета је процењена на преко два милиона долара.

Крупан град, кажу научници, настаје кад ледене честице, које се стварају у хладним горњим слојевима облака-громоносаца, на њиховом „путу" ка земљи изненада захвати јака ваздушна струја која их враћа у висину, где се око њих нахвата нов слој леда. Зрна града, сад већ знатно већа, поново почињу да падају, да би опет била захваћена струјом ваздуха и враћена увис.

Понекад се ово може поновити три, десет, двадесет пута. Сваки пут кад зрно града буде враћено у висину, оно добија нов слој леда. Налажена су зрна града на којима се могло видети по 25 слојева леда, што значи да их је ваз-

душна струја толико пута враћала у висину. Метеоролошки биро у Тексасу забележио је недавно град чија су зрна била велика као песница одраслог човека. Године 1928 у Потеру, у Америци, падала су зрна града која су имала у обиму 63 сантиметра, а била тешка три четвртине килограма.

Запањујућа је снага ваздушне струје која је, уствари, најважнији услов у стварању ових ледених каменица. Испитивања ваздухопловних стручњака показала су да ветар треба да дува брзином од најмање 70 миља на час да би могао подићи и носити неки тежи коцкаст предмет чије су ивице дуге пет сантиметара. За предмет са ивицама од 7,5 сантиметара потребна је снага ветра који прелази 100 миља на час, а за коцку чије су ивице 12 сантиметара — ураган брзине од 200 миља.

Понекад зрна града падају на земљу тако полако да се тај њихов пад може, по брзини, упоредити са летом птица. Но, то се веома ретко догађа. Град се обично сручује на земљу таквом брзином да његова зрна могу да начине рупе не само у стаклу и дрвету, већ и у металу. Град, понекад, може да буде и смртоносан. Године 1936, у једном селу у Трансвалу, у Јужној Африци, од града је страдало 26 људи. Најстрашније ледено бомбардовање које је историја забележила догодило се 1 маја 1888 године у Марадабаду, у Индији. За свега неколико минута изгубило је животе 250 особа. Већина жртава није страдала од ударне снаге џиновских ледених зрна, већ због тога што су од удараца по глави и раменима најпре пали, а затим били затрпани дебелим слојем леда, под којим су се угушили.

Велико тело, а памет мала

— Индиска басна —

У густој прашуми која се ширила око велике индиске реке Ганга живео је мајмун који се као и сваки други верао по гранама. Једнога дана опази га жена крокодила и одмах зажеле да поједе његово срце, па рече своме мужу:

— О, како бих желела да поједем срце онога мајмуна.

— Е, моја жено, ми живимо у води, а он на копну, па како могу да га ухватим, — рече јој крокодил.

— Не знам како, али ако не добијем његово срце, умрећу!

— Де, де, не узрујавај се, молим те. Смислићу нешто да га ухватим...

Дани су пролазили и крокодил је вребао мајмуна. Једнога дана када је мајмун пио воду из реке Ганга и седео на обали приближи му се крокодил и умиљато му рече:

— Зашто стално живиш у том крају? Ту је воће исувише горко. На другој обали има и превише дивних, слатких плодова. Боље је да одеш тамо...

— Ганг је исувише дубок и широк и ја не знам како бих прешао тамо —, рече му мајмун.

— Ако ти желиш да пређеш, ја ћу те пренети на својим леђима, — одговори му крокодил сав срећан.

Мајмун поверова крокодилу и брзо скочи на његова леђа, а овај снажно заплива према средини реке. Наједном крокодил зарони, па и мајмун с њим потону, али се ипак чврсто држао за његова леђа.

— Шта то радиш? — упита преплашени мајмун.

— Хоћу да те удавим, јер је моја жена зажелела да поједе твоје срце и како видиш нисам имао поштену намеру када сам ти говорио о дивним плодовима на другој обали.

Мајмун се одмах досети како ће доскочити крокодилу, те му рече.

— Добро је што си ми то казао, али теби није познато да мајмуни не носе срце у свом телу. Да га носе, оно би се разбило у парампарчад од силног скакања по дрвећу.

— Па где га чувате? — упита крокодил.

Мајмун му показа једно дрво на обали које је било препуно плодова, па му одговори:

— Ено, видиш оно дрво. Тамо на њему висе наша мајмунска срца.

— Ако ми даш твоје срце, нећу те убити.

— Даћу ти га драге воље, само ме пренеси тамо, ено до оног дрвета, видиш ли га добро...

Крокодил брже заплива, а кад дође на домак обале и дрвета, мајмун као муња скочи са његових леђа, закачи се за гране дрвета и високо се попе, па довикну крокодилу:

— Е, луд си колико си дуг кад си могао поверовати да ми мајмуни чувамо срца на дрвећу. Заиста, твоје је тело велико, али ти је памет исувише мала.

Једна од најстаријих држава у Европи

Независна република Сан Марино једна је од најстаријих држава у Европи. Независност је добила 1231 године.

Површина Сан Марина износи свега 61 квадратни километар. На том простору живи око 15.000 становника. Главни град је Сан Марино, који има 1.800 становника. Он се налази на брду Титано. Сан Марино има електричну железницу која саобраћа у правцу Сан Марино—Римини. Народ ове мале републике бави се пољопривредом, пашњаци су веома богати травом, а вино и пшеница главни су производ.

Ова мала држава има свој властити новац, дипломатску службу, пошту и поштанске марке. Врховну законодавну власт врши Велико веће састављено од 60 чланова, а извршну капетани-регенти, које бира Велико веће на шест месеци.

Сјајан плод вековних напора

Још одавно су многи људи посветили цео свој живот раду на истраживању и проналажењу уметничких дела старе Грчке и Рима. У том послу они су се показали као праве кртице. Сматра се да је досад ископано и сачувано у целом свету преко 60.000 вајарских дела старих грчких и римских уметника. Од овог броја је потпуно очувано свега око 3.000 кипова, попрсја, и других дела. Остало су мање или више потпуни фрагменти оштећених или делимично уништених целина. Свега 6.000 античких уметничких дела налази се у својој домовини — Грчкој и Италији, а остало је растурено по разним музејима и приватним збиркама у целом свету.

ДВА ЛЕЊИВЦА
Сили Симфонија
WALT DISNEY

Одакле је трешња и вишња а одакле мушмула...

Више смо некако читали историје дувана, кафе, чаја и шећера, јер су оне биле „узбудљивије" и више повезане са судбинама људи и проналажењем нових континената, него о неком воћу и поврћу које ми свакодневно употребљавамо за нашу исхрану. Овде ћемо донети одакле су пореклом неке воћке које су одомаћене у нашим крајевима.

Јабука је одомаћена у Европи и у Азији, а успева добро на онижим брдима и уопште свуда где клима није сува. Крушка дивљака расте по шумама Средње Европе, а од ње воде порекло све племените сорте крушака. Дуња је пореклом из Персије, а у Грчкој је била позната још у VI веку. Мушмула је пореклом са Кавказа, трешња и вишња пореклом су из Мале Азије, а биле су познате и старим Грцима и Римљанима. Шљива је пореклом из Азије одакле је пренесена у давна времена. Познате су две врсте шљива: тургуње и цепаче или праве шљиве. Римљани су упознали

тургуње код Сиријаца, приликом Помпејева ратовања, нарочито у околини Дамаска. Кајсија је пореклом из Јерменије, па се зато зове још и јерменска шљива, а отуда је пренесена у Европу пре нешто више од сто година. Бресква је пореклом из Персије, одакле је пренесена у Европу за време ратова Александра Македонског. Бадем је из Сирије, одакле је давно пренесен у Европу. Орах је из Персије, а познат је био још и старим Грцима. Дуд је пореклом из Кине и средње Азије. Код старих Грка црни дуд био је посвећен богу Пану и ценио се као знак мудрости. Смоква расте као дивља и питома у јужној Европи, а у источној Индији и Африци има тиквих врста које су пуне млечног сока, који се употребљава за израду каучука. Винова лоза пореклом је из Азије, и то из Јерменије. Јагода је била позната још и старим Римљанима, али тек у 19 веку почела је да се гаји и то најпре у Француској, а затим у осталим земљама.

Угледајући се на кљун птица

Посматрајући природу, људи су у току векова много штошта запазили. Угледајући се на њене „проналаске", почели су и сами да праве нешто слично. Зар није птица у лету дала идеју за авион ,а друге животиње и појаве у природи идеју за разноврсне проналаске, јер су неизмерна „чуда у животињском свету", чијем су проучавању многи људи посветили цео свој живот. Овде ћемо донети примере како су кљунови птица, по мишљењу једног научника, били узор за израду лекарских инструмената.

Пинсетом за отстрањивање иверака (а) птица грличар хвата са земље црвиће и мале инсекте којима се храни. Маказе за сечење гипса (б) као да су начињене по узору на кљун птице фрегате аквиле, најбрже морске птице, која у највећем лету хвата рибу. И кљун наше гуске као да је био модел за израду маказа којима се стежу артерије, (в). Орао ће размрскати кости кљуном, а тај кљун потсећа нас на ребрасте маказе (г). Птица трешњар размрскаће тврде коштице воћке својим кљуном који је сличан инструменту за сечење костију (д). .Свракопер одлази у лов са алатом који је врло сличан инструменту који се у медицини назива „перфораторијум" и који такође потсећа на маказе (е). Пупавац извлачи храну, мале животиње, из пукотина у кори и из земље као неким маказама које личе на маказе којима се врше операције у грлу (ж).

Није — него...

Ритери и калуђери који су у Средњем веку лутали по онда познатом свету наводе у својим забелешкама да су Татари и Хуни стављали свеже месо на коња испод седла и на њему седели да би оно постало мекше за јело. Међутим, по мишљењу неких стручњака то је заблуда. Тачно је да су они стављали на леђа коња комаде свежег меса, али не да би га јели, него да би њиме лечили љуте ране које су се обично на тим местима отварале због притиска седла.

Берлиоз

Ви имате генијалности! — биле су речи које је Жан Франсоа Лисиер, академик, професор конзерваторијума и једна од најистакнутијих личности у музичком животу Француске почетком прошлога века, упутио младом Хектору Берлиозу 10 јула 1825, пошто је саслушао његову „Свечану мису". Тога дана почела је музичка каријера једног од највећих и најоригиналнијих француских композитора, каријера проткана наглим успонима, али и многим недаћама.

Да је послушао савет свога оца, Берлиоз би вероватно био просечан лекар негде у свом родном крају, у околини Гренобла. Али, дошавши у Париз, место да студира медицину, он се упути право Лисиеру и замоли га да га прими за свога ученика. Стари музичар није био љубоморан због талента младога, мада је одмах осетио да ће Берлиоз бити оно што је он сам, Лисиер, желео да буде, али у чему није успео.

Једно од најчувенијих Берлиозових дела, које се до данас одржало на програмима свих симфониских оркестара у свету, јесте његова „Фантастична симфонија". То је нека врста музичке аутобиографије, у којој композитор тоновима изражава разне фазе својих осећања према енглеској глумици Херијети Смитсон. Он ће се и оженити њом, упркос противљењу обе породице. Велики композитор Лист био им је сведок на венчању.

Настао је тежак живот, јер су приходи од музике били мали и нередовни. Очајан, композитор тајно напушта Париз, остављајући Херијети писмо у коме јој саопштава да је пошао на турнеју по Европи. Отуда се враћа задовољан, јер је у страним земљама био боље примљен него у Француској. Додуше, и даље је морао да даје часове из гитаре, али је сваки слободан тренутак посвећивао компоновању. А тада добија неочекивану помоћ. Славни Паганини, одушевљен Берлиозовом симфониском музиком, замоли га да прими на поклон суму од 20.000 франака.

После дугог чекања и пошто је закуцао на многа врата, Берлиоз је најзад успео да се изведе његов „Реквијем". То је било 5 децембра 1837 године. Извођењем ове композиције у цркви Инвалидског дома руководио је чувени Хабенек, најпознатији диригент великих симфониских дела. Док су пространом двораном одзвањали акорди четири оркестра, усред дела, баш на најлепшем месту, немарни Хабенек извадио је бурмутицу и гласно ушмркнуо бурмут, што јадни Берлиоз до краја живота није могао да заборави.

И извођење једног другог његовог дела било је покварено. Требало је свечано открити „Јулски стуб", педесет метара високи бронзани споменик постављен на тргу Бастиље у спомен жртвама јулске револуције од 1830. Берлиоз је, дајући такт сабљом, дириговао за ову прилику компоновану „Посмртну триумфалну симфонију". Али, баш за време извођења, промарширала је преко трга национална гарда са својим добошима и трубама, који заглушише музику несрећног композитора.

Но, Берлиоз је имао и пријатних тренутака на својим концертима. У Бечу, 1836, он диригује своје симфониско дело „Проклетство Фауста". На крају, један одушевљени слушалац прикраде се композитору, зграби његову диригентску палицу и сакри је под капут, да би је сачувао за успомену. Међутим, Берлиоз га примети и довикну му:

— Слушајте, господине, ја ћу вам палицу радо дати, али не дозвољавам да је сами узмете!

Збуњени човек врати палицу, а Берлиоз му је одмах пружи, рекавши:

— А сада је узмите!

Овај то и учини, сав срећан што је не само дошао до палице, него што ју је и примио из уметникове руке.

Творац „Харолда у Италији", „Бенвенута Челинија" и многих других ремек-дела никако није волео Росинија, тог „надувеног Фигара", али ни овај њега није трпео. Берлиоз је много полагао, и то с правом, на вредност свог дела „Проклетство Фауста", те га је први п... извео о свом трошку, пред полупразном двораном. Успех је овог пута изостао, а слушаоци су при изласку препричавали заједљиву Росинијеву досказицу: „Песма пацова остала је незапажена, јер у сали није било ниједне мачке".

Материјално упропашћеног композитора чекале су и горе недаће. Једно за другим умиру му отац и Херијета, а убрзо после тога пропада на изборима за Академију. Он налази утеху у компоновању опере „Тројанци". за коју сам пише либрето, по Вергилијевој „Енеиди". Затим један кратки, последњи, преокрет набоље. Берлиоз се жени једном оперском певачицом, али и њу ускоро односи смрт, заједно са уметниковом сестром. Тако је остао потпуно сам.

Последња његова турнеја, по Русији и Немачкој, била је крунисана успехом, а после ње Берлиоз одлази у Ницу, да би поправио здравље. Али, ту га је снашла нова несрећа, која га је коначно дотукла. На једном излету он тако незгодно паде да је добио потрес мозга. Пренет је у болницу, на дуготрајно лечење. Исте те године. у Греноблу се откривао споменик Наполеону I, за кога је Берлиоз, и поред свог републиканског убеђења, увек гајио наклоност. Тродневни музички фестивал приређен том приликом требало је завршити свечаним банкетом. Берлиоза његови земљаци позваше да претседава банкету, желећи да му тиме укажу дужну почаст. Али, како су болно били дирнути кад се он појавио на улазу у салу готово ношен од двојице пријатеља. Изгледало је да уопште није свестан овација које су му приређене. Па ипак, ту је доживео највеће признање и триумф, кад му је претседник општине ставио на главу златан венац.

Изнурен и болестан, Берлиоз је чекао смрт, која је оклевала да се појави, исто као и слава. Најзад га узе, 8 марта 1869. На свечаном погребу у Паризу изведени су делови његове „Посмртне мисе", уз композиције Керубинија, Моцарта и Бетовена.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

ШТА ЈЕ АЗАЛЕЈА?

Азалеја је зимзелено или листопадно украсно шибље. Цветови су крупни, левкастог облика и разних боја. Мирис цветова је пријатан. Многобројне културне врсте азалеја постале су од неколико дивљих врста пореклом из Источне Азије, Северне Америке и Кавказа. Најпознатија је азалеја понтика која на Кавказу образује тешко проходне заједнице изнад шумског појаса и азалеја индика.

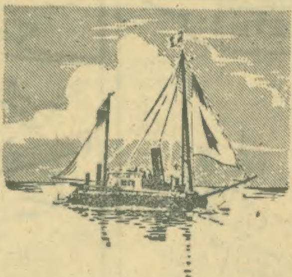
МАРТУРИНА!

Мартурина је средњовековна дажбина која је постојала у Славонији. Најпре је плаћана у крзнима куна, а од 16 века у новцу.

КАКВА ЈЕ ТО БИЉКА КАТЕХУ?

Катеху је врста багрема, који расте у Индији и Бурми. Испирањем ових биљки добија се материја звана катеху. Она има облик мрке масе која служи за израду мрких боја, екстракта за штављење кожа, а налази примену и у медицини.

900 КИЛОМЕТАРА ВИШЕ НЕГО КОН-ТИКИ

Американац Уилијам Вилис, који има 61 годину, доспео је до острва Паго Паго, у архипелагу Самоа. Он је кренуо из Перуа на сплаву и прешао око 9.600 километара. Пут који је он прешао дужи је за 900 километара него пут који је на исти начин прешла експедиција Кон-Тики 1947 године. Осим тога, Вилис је био потпуно сам на овом сплаву.

ХАРТИЈА КОЈА СЕ ПЕРЕ

У Француској је почела да се израђује нова врста хартије за тапете, те сада више неће бити потребно да се малају зидови. Нови тапети од хартије могу да се оперу мокрим сунђером или са много воде, а да се притом не покваре, нити да се одлепе. На ову хартију не утиче сапун, а ни друга средства за чишћење, јер је њена површина превучена танким слојем силикона који је отпоран према влази. Пошто је ова хартија глатка, то она много мање скупља прашину него обична хартија.

КО СУ АЕТИ?

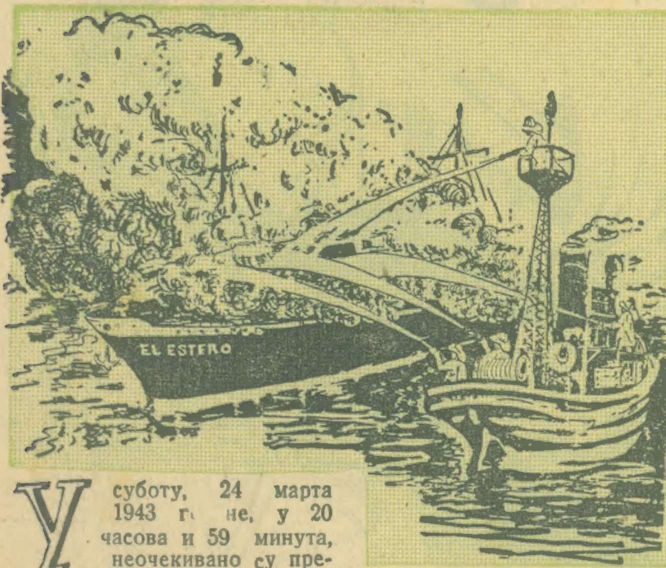
Аети (Анта, Ета) су пигмејско племе на Филипинима. Веома су ниског раста, просечно 147 сантиметара. По занимању и начину живота то су примитивни ловци.

ПОЖАР НА БРОДУ С МУНИЦИЈОМ

У суботу, 24 марта 1943 године, у 20 часова и 59 минута, неочекивано су прекинуте емисије њујоршких радио-станица. Уместо уобичајеног програма, из десетина хиљада радио-апарата чула се следећа порука:

„Велики теретни брод, пун експлозива, налази се у пламену недалеко од Бајона, у држави Њу Џерси. Грађани, отворите прозоре и заклоните се иза зидова. Ову поруку упућује шеф њујоршке полиције".

Тако је гласило прво упозорење највећем граду на свету у тренутку највеће опасности у његовој историји.

Брод у пламену звао се „Ел Естеро". Дуг 99 метара, носивости 11.500 тона, он се тог тренутка налазио у најважнијем пристаништу за утовар муниције на америчкој обали Атлантика, и то баш кад је утовариван експлозив.

Пуна два дана лучки радници укрцавали су на „Ел Естеро" 2.000 тона противавионских граната, торпеда, запаљивих и експлозивних авионских бомби, затим више од стотину сандука муниције за лака оруђа и више десетина буради са авионским бензином. Сем тога, на брод је укрцано и доста другог оружја, поред осталог и детонатори са живиним фулминатом, који већ при самом преносу претстављају опасност по живот запосленог људства.

Уз „Ел Естеро" било је пристало неколико транспортних бродића пуних торпеда, а мало даље налазили су се укотвљени велики бродови крцати муницијом. Као на „Ел Естеру", тако и на осталим лађама вијориле су црвене заставице, које су означавале да су бродови оптерећени опасним товаром. На месту за укрцавање и у најближој околини налазило се много вагона са хиљадама тона експлозива ужасне разорне снаге.

Да не би дошло до несреће, у пристаништу су биле заведене нарочите мере. Нико није смео да има у џепу шибице или упаљач. Пре но што крочи у опасну зону, свако је морао да прође кроз два детаљна претреса. Било је довољно да радник или морнар имају на обући само један ексер који штрчи па да им се забрани приступ. Јер, тај ексер је могао да изазове варницу приликом удара у камен, а то би можда било катастрофално.

Но, баш кад је утовар био завршен, на „Ел Естеру" појавише се пламенови. Настала је пометња. Сваког секунда могло је доћи до експлозије, која би изазвала читав ланац других и збрисала са географске карте Менхетн, Бруклин и још неке четврти милионског града.

Било је 17 часова и 40 минута кад су морнари са „Ел Естера" први пут приметили светлуцање из ложионице. Један пламени језик продро је кроз отвор на броду и захватио бразду мазута која је лежала на површини воде. Морнари су одмах дограбили прскалице, али су пред неподношљивом јаром убрзо морали да отступе са палубе, док је густ и загушљив дим испунио узане бродске пролазе.

Чим је обалска стража приметила дим, дала је знак за узбуну и у року од 15 секунди ватрогасци су, с мора и с копна, појурили ка месту несреће. На мосту преко кога је вршен утовар било је доста експлозива. Два реморкера, који су чекали да се брод напуни да би га одвукли из луке, налазили су се крај њега. Капетан једног од њих стајао је на палуби кад се дим појавио и одмах је преко радија позвао капетане других реморкера да му сместа притекну упомоћ, како би запаљени „Ел Естеро" одвукли што даље од обале.

Свима је било јасно каква им опасност прети. Ако пламени језици, који су већ лизали уз бокове брода, стигну до 2.000 тона експлозива, не само да ће брод одлетети у ваздух, већ ће доћи до узастопних експлозија на пристаништу. На тај начин створиће се ланац детонација, које ће се пренети и на складишта у Менхетну, Бруклину, Хоубоуену и Џерси-Ситију. Једно за другим експлодираће складишта с милионима литара бензина и од највећег града на свету постаће пакао какав свет још није запамтио.

Није било много времена за размишљање. Наранџасти пламенови и облаци црног дима који су куљали из лађе јасно су говорили да су у питању мазут и бензин, који се на броду најтеже гасе.

Пламенови који су избијали кроз отворе за проветравање просто су пржили ватрогасце. Па ипак, у 18 часова, свега 30 минута после појаве пламена из огњишта пећи, особље четири реморкера успело је да веже челичну ужад за бродске стубове. Циљ им је био да брод одвуку низводу и да га на неки начин потопе. То је био једини излаз, јер шмркови ватрогасаца нису могли да допру до ложиочице и одељења за машине. Али, изгледало је да ће бурад с бензином која су се налазила на палуби осујетити овај план, јер се чекало да се сваког тренутка распрсну услед силне јаре.

И док се „Ел Естеро" лагано удаљавао од моста за утовар, снажни млазеви воде из шест шмркова почистили су са бродске палубе опасну бензинску бурад. Нека од њих одмах су потонула, али их се неколико у паду распрсло и бензин је зачас плануо. По разбукталој површини мора маневрисали су реморкери, ватрогасни бродови и лађе обалске страже, покушавајући да несрећни брод одвуку што даље.

У 18 часова и 30 минута, цео сат после појаве пожара, необична поворка милела је према пучини. Два реморкера, спојена челичним ужадима, ишла су напред и вукла „Ел Естеро". За то време, ватрогасци су са два брода обалске страже шмрковима гасили пожар у бродском трупу, док су два реморкера била у зачељу и гурала запаљени брод. А далеко напред, два мања брода ратне морнарице давала су знак другим пловним објектима да се на време удаље од опасног конвоја.

Било је просто невероватно да теретњак тако дуго одолева ватри и да још није експлодирао. У 20 часова, пошто је већ био прилично испуњен водом, „Ел Естеро" је тешко пловио. Магацини с мазутом били су одлетели у ваздух. После једне потмуле експлозије, уздигао се пламени стуб висок колико и саме катарке. Но, упркос тонама воде која је сручена у унутрашњост теретњака, ватра је и даље пламтела. Следећа експлозија била је толико јака да је у Команди прибрежне службе донета одлука да се преко радија упозори становништво на опасност. Хиљаде грађана чекале су крај отворених радио-апарата даљи развој догађаја.

Неочекивано, с једног реморкера зачуо се узвик: „Тоне!" Заиста, у том тренутку, као какав џин који је малаксао у борби, „Ел Естеро" се немоћно окренуо на бок. Борио се још неко време са смрћу, а онда се, у 21 час и 5 минута, изгубио у великом облаку паре. Заглушни тутањ из унутрашњости брода последњи пут је допро до ушију морнара, док је сиво-жута печурка дима израсла из морске површине. Тога часа „Ел Естеро" је заронио на морско дно, заједно са својим, смртоносним товаром.

Било је тачно 21 час и 15 минута кад су исцрпљени морнари, осветљени треперавом светлошћу запаљеног мазута, почели прилазити да један другом чврсто стегну десницу.

Тек две године доцније, кад је ратна цензура постала нешто блажа, власти су се на свечан начин захвалиле онима који су, не марећи за опасност, спасли највећи град на свету. Одликовано је укупно 226 лица — морнара, ватрогасаца и чланова обалске страже.

МАЛИ ХИЈАВАТА

ВЕРОВАЛИ или не...

ПОСЛЕ СЕДАМДЕСЕТ ГОДИНА

Пре извесног времена, у једну апотеку у Сиднеју дошла је деведесетогодишња старица Хети Икл и захтевала да јој се по рецепту који је донела изда лек. Апотекар је био згранут кад је приметио да је рецепт, који је додуше гласио на име Хети Икл, од пре 70 година и да јој је тада, у тој истој апотеци, по њему био издат лек. Међутим, како се радило о једном потпуно безопасном медикаменту, он је испунио старичин захтев.

ЈЕЗЕРО КОЈЕ УЗВРАЋА УДАРЦЕ

У близини Перпињана, у Француској, налази се такозвано Црно Језеро у које

је законом забрањено бацати камење. До ове забране дошло је на упоран захтев становника из околине, који тврде да се после сваког баченог камена у Црно Језеро на њихове њиве и воћњаке сручи град. Иако су им научници доказивали да град не може имати никакве везе са језером, мештани су остали упорни у своме захтеву, тако да им је најзад молба морала бити уважена.

НЕОБИЧАН ОТКУП

Француског племића Ожера Англира заробио је, за време једног крсташког рата, египатски султан Саладин. Но, султан је пустио на слободу свог заробљеника, пошто му је овај обећао знатан откуп. Пуне две године Ожер Англир покушавао је да скупи потребну суму, а кад му то није пошло за руком, добровољно се вратио у заробљеништво. Дирнут његовом исправношћу, султан му је по други пут подарио слободу под условом да убудуће сва мушка деца у породици Англир носе име Саладин. Обећање које је Ожер Англир дао султану одржано је пуна три века.

ШТЕДЉИВА ПОРОДИЦА

У породици Имменуела Сибелоса из Детроита, у Америци, употребљава се бријач који је један његов предак купио још пре 265 година. Отада је бријач прелазио с колена на колено, а данас се њиме брију четири одрасла члана породице Сибелос.

ЧОВЕК ОД ПЛУТЕ

Ивер Џонсон из Сут Хавена, у Америци, може да се одржава у вертикалном положају у језеру или реци

читавих двадесет минута, а да за то време не учини ниједан покрет.

НЕОБИЧНА ИМЕНА

Свако ново доба носи са собом нове обичаје и схватања, нове начине облачења и живота, али и нова имена која људи дају својој деци. Те разлике су много веће него што се обично мисли. Имена која су у појединим раздобљима историје била свакодневна, данас готово не постоје, а друга су тако чудна и смешна, да нам изгледа просто невероватно да су се људи и тако називали.

У Средњем веку, све до Ренесансе, људи су се задовољавали да имена бирају у црквеном календару. На западу Европе црква је у то доба стављала људима на располагање списак од око 25.000 имена девица, апостола, светаца и мученика. Имена као што су Тимолеон, Симплис, Тедалд или Исмидон за дечаке, а Сакристана, Елипс или Росија за девојчице била су врло честа. Доцније, с појавом краљевства у Француској, завладала је права зараза давања имена која су носили владаоци: Франсоа, Анри, Луј, Катарина и друга. Затим је дошла једна нова мода: имена су све чешће узимана из литературе. Филомена, Оријанта, Филаминта, Теламира и Естер су чеда књижевнице Скудери и драматичара Расина, Русо је дао Елојзе, Емиле и Јулије, Харп Меланију, а Сен-Пјер Виргинију.

Француска револуција значила је револуцију и у давању имена. Црквени називи брисани су из регистра, а Ром и песник Фабр д'Еглантин саставили су списак световних имена. Настала је поплава Жерминала, Декадија, Епаминонда, Граха и Брута. Претражена је цела грчка и римска историја. Тада се први пут појавило име Маријус, као и живописна женска имена: Роза, Виолета, и Маргарита. Али, свежи дах природе дао је маха и појави ружних имена, као што су: Шаргарепа, Млечика и Цвекла. Многи су својим синовима и кћерима давали имена: Братство, Викторија, Федерација и Телеграфина.

Рестаурација и романтизам донели су нова имена, као што су: Гортран, Марсел, Гастон, Зулма, Зое, Гертруда, Аглае и Памела. За владе Луја Филипа појавила су се имена Амалија и Аделаида, а за време Наполеона — Евгенија. Занимљиво је да су често и мање значајни политички догађаји остављали великог трага на избор имена новорођенчади. Тако су се тек у доба француско-руског пријатељства појавила имена Олга и Серж, а велика француска победа на Марни довела је до појаве имена Жофрета, по француском маршалу Жофру.

АЗБЕСТ

Азбест се налази у рудама серпентину и амфиболу и то у облику влаканаца која су дуга од 50 до 90 сантиметара. Када се та влаканца скупе у густу масу, она показују свилен сјај. Танка су као свила, а боје су зеленкасте или беле. Пошто се та влаканца могу лако прести и ткати, то се од њих израђују одела за ватрогасце, предмети за изолације, делови разних цеви, позоришне завесе итд. Азбест је несагорив, лош је спроводник топлоте и електричне струје. Употреба азбеста била је позната и старим народима. У златном кандилу које је горело пред кипом богиње Атине налазио се фитиљ од азбеста. Римљани су замотавали своје мртваце у азбест. Прича се да је Карло V имао обичај да се нашали са својим гостима на тај начин што би столњак од азбеста бацио у ватру, па га опет цела извадио. У нашој земљи има азбеста у Страгарима, код Лојана у Скопској Црној Гори, у околини Скопља, Косовске Митровице итд.

РИБА ПИРАРУКУ

У рекама које припадају сливу Амазоне има много риба. Неке су опасне као ајкуле, као што је случај са рибом пирахном, а неке су веома корисне. Једна од тих корисних је и риба пирарукy. Она живи у свим притокама Амазоне и у језерима, којих иначе има врло много у том крају. Пираруку може бити дуга око 2,5 метра, а тешка око 300 килограма. Риболовци је много лове, јер јој је месо веома укусно. Највише је лове у језерима која су обрасла густом травом и трском, у којима се риба сакрива. Пошто је простор у језерима често мали, то се оне стално праћакају, те је површина језера стално немирна. Рибари који се баве ловом на пираруке граде на обалама река и језера дрвене кућице које су посађене на стубове, пошто су поплаве у овим крајевима честе. Уловљену рибу они суше пред тим кућама. Кров ових кућица је од палмовог лишћа. Рибари се углавном хране пираруком, затим птицама које улове, кафом и шећером.

НА БИЦИКЛУ КРОЗ САХАРУ

Енглески бициклиста Педи Еруин добро је познат са многих бициклистичких трка по Европи. Он је био први човек на свету који је Сахару прешао на бициклу. Пут кроз Сахару био је дуг 2.400 километара и он га је прелазио у етапама: 56 километара дневно. „Успео сам да стекнем пријатељство многих афричких племена, каже Еруин, јер да тога није било, никада не бих успео. Многи људи чували су ме док сам спавао, давали ми воду и храну и све друго што су имали". Он се у пустињи хранио урмама и тврдо скуваним јајима. Бицикл није имао већих оправки, изузев промене гума и неколико шипки на точковима. Еруин је у октобру 1951 године пошао из Бермингема за јужну Европу, прошао кроз Дијеп, Париз, Бордо, кроз северну Шпанију, дошао до Гибралтара, а одатле до Тангера. Он је добро познавао пут кроз Африку, јер када је имао 19 година испирао је злато у Јужној Африци. Од тог времена он је често возио бицикл кроз Европу и Африку, а повремено би се зауставио у неком крају тражећи дијаманте или друге драгоцене руде.

ДА ЛИ ПЧЕЛЕ ИМАЈУ РАЗВИЈЕНО ЧУЛО ЗА МЕРЕЊЕ ВРЕМЕНА

У Институту за природне науке на Париском универзитету научници су навикли један рој пчела да свакога дана између 20.30 и 22.30 часова једе шећер. У простору у коме живе ове пчеле влада увек иста температура, влажност и светлост. Ове пчеле биће пренесене у Њујорк, где је за њих уређена соба потпуно иста као и у Париском институту. Циљ тога је да би се видело да ли ће пчеле у одређени сат тражити храну у Њујорку као у Паризу. Због разлике у времену пчеле би у Њујорку требало да траже храну од 15.30 до 17.30 часова. Циљ овога огледа је да се тачно утврди да ли пчеле заиста имају изванредно чуло за мерење времена као што им се то приписује.

НА ХЕЛИКОПТЕРУ У КАНЦЕЛАРИЈУ

Ричард Фери, који је запослен у једној енглеској фабрици, стално долази у канцеларију на једном хеликоптеру. Његова кућа удаљена је 24 километра од главне фабрике и он пређе тај пут за око десет минута. Он узлеће и спушта се на једној малој платформи у кругу саме фабрике. За време једне снежне олује која је онемогућавала летење ваздушних возила са укоченим крилима, Фери је ипак успео да пређе свој уобичајени пут.

САРСАПАРИЛА

Сарсапариле су већином дуговечне лијане или шибље. Лишће им је зимзелено, има облик срца или је овално. Гране и лишће често су са бодљикама. Цветови се веома слабо примећују и скупљени су у цваст штитастог облика. Има око 200 врста сарсапарила које расту у Азији, Јужној Европи и Америци. Нарочито су многобројне у тропским крајевима. Неке врсте сарсапариле које расту у Средњој Америци имају корење дугачко по више метара. Од ових коренова сушењем се добија једна дрога.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

СВЕТ БЕЗ МИКРОБА

Амерички професор Џемс Реџинс одлучио је, пре двадесет и пет година, да створи мали свет без микроба. У ту сврху начинио је кућицу с дуплим зидовима, окружену антисептичним прскалицама, које су стално влажиле зидове. За тих 25 година у кућици су живеле генерације мајмуна, зечева, кокошака и разних инсеката, без икаквих микроба. Сад су обелодањени резултати овог чудног опита. Кад би нека од тих животиња угинула, тело би недељама лежало очувано. Млади су храњени стерилизованом храном, која им је давана кроз стерилизоване цеви. Здравље животиња било је одлично, само су доносиле младе на свет пре рока. У кућици данас има преко хиљаду разних животиња. Пре месец дана научници су, у стерилизованим и херметички затвореним апаратима, ушли у кућицу, не уневши са собом ниједан микроб. Код затворених животиња не само што нису наишли на уобичајене болести, већ није било чак ни кварних зуба. Животиње су умирале искључиво од старости.

КОРИСНИ МИНЕРАЛИ У УГЉУ

Познато је да је угаљ извор топлоте, али у исто време он садржи и многе ретке и корисне минерале. Сада се врше опити да би се установило колико би било корисно ове минерале вадити из угља. У угљу се налазе ови минерали: кобалт, берилијум, титанијум, ванадијум, хром, никл, молибден и бакар. Научници сматрају да ће убрзо доћи дан када се угаљ неће вадити из земље само због тога да би служио као гориво, него и да би се користио због драгоцених минерала које он садржи.

ПРВИ ТЕЛЕФОНСКИ КАБЛ ПРЕКО АТЛАНТСКОГ ОКЕАНА

Крајем идуће године биће пуштен у саобраћај први телефонски подморски кабл који ће спајати Сједињене Америчке Државе са Европом. Изградња ове нове телефонске мреже стајаће око 35 милиона долара. То ће бити најдужи кабл ове врсте на свету, а у исто време то је и први кабл који ће бити положен на тако великим дубинама какве постоје на средини Атлантског Океана. Помоћу овога кабла моћи ће да се обави трипут више разговора него преко садашње радио-мреже, која ће се и даље користити.

Подморски део овог кабла биће дуг 3.200 километара, а спајаће обале Шкотске и Њуфаундленда. Кабл ће бити постављен по океанском дну, а на неким местима дубина мора износиће и до 4.800 метара. Ова телефонска веза располагаће са 36 водова.

КО СУ БИЛЕ ТЕПЧИЈЕ?

Тепчије су били високи достојанственици на старом српском двору. По мишљењу неких научника тепчија је био старешина телесне гарде и носио скиптар пред владаоцем. Понекад је добијао и друге поверљиве мисије, например, да разграничи поседе према царевој пресуди.

ШТА ЈЕ ДИЧАК?

Дичак је двогодишња или вишегодишња зељаста биљка. Може да буде висока до један метар. Доње лишће јој је перасто, а горње грубо назубљено. Цветови дичака су златножуте боје. Расте поред река, на влажним ливадама, њивама итд. Често је досадан коров. Дичак је из Европе пренесен и у Африку, Аустралију и Нови Зеланд.

„РАЗМИШЉАЊЕ ПРОДУЖАВА ЖИВОТ"

Професор Вогт, немачки научник, има сада 83 године и још увек је живахан старац. По његовом мишљењу сва активност тела потиче од мозга, те је веома важно да мозак не „зарђа", тј. потребно је стално мислити. Пошто савремени живот натерује човека да сваким даном све више мисли, то он сматра да ће се човечји век продужити и да ће ускоро људи живети и до 120 година. Да би потврдио своју теорију, он се позива и на анкету која је извршена у Америци и према којој се највећи број стогодишњака налази у великим градовима на источној обали, где сам живот захтева велику активност мозга.

НИЈЕ ДОБРО ДУГО СЕДЕТИ

Један амерички лист спровео је анкету о томе да ли је опасно дуго седети, нарочито за људе који су склони гојењу, а прешли су четрдесет година. Лекари који су учествовали у овој анкети изјавили су да притисак који рубови столице врше на бутине успорава циркулацију крви, те се понекад може појавити тромбоза. За време рата, када су лондонски грађани морали дуже времена да проведу у склоништима, јавио се већи број обољења од плућне емболије. Ако је неко приморан да дуже седи, онда је добро да често миче ногама или палчевима на њима.

ШТА СВЕ ЗНАЧИ РЕЧ МАДРИГАЛ

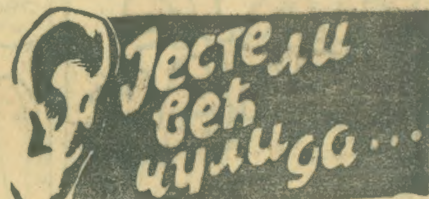
Мадригаал је кратка, духовита и нежна мисао изражена у краткој песми (4 до 16 стихова), честа у пасторалама. Затим, то је композиција лирског карактера за један или више гласова. Субјективно осећање нарочито се изражава у тонском бојадисању, такозваним мадригализмима. Мадригал је утицао да мелодија изиђе из средњег гласа и дође у сопран. Појавио се у 13 веку.

АУТОМОБИЛ БЕЗ ВОЛАНА

Извесни амерички проналазачи предлажу да се потпуно укине волан на аутомобилу и да се замени једном ручицом, која би стајала поред седишта возача. На тај начин, кажу они, избегло би се оштећење грудног коша возача када дође до несреће. Врх полуге личио би на дршку револвера. Једним притиском на обарач пустио би се мотор у рад. Ако би се желела постићи већа брзина, онда би требало полугу гурнути мало напред. За окретање је довољно нагнути полугу лево и десно, а за кочење потребно је само ручицу повући уназад.

ДУГОНГ

Дугонг је род морских крава, чији претставници насељавају Индиски Океан и мора око Аустралије.

...гимнастике је било и пре Грка. Код старих Кинеза постојао је, например, читав гимнастички систем назван конг-фу.

...прва прохибиција за коју се у историји зна била је уведена у Кини, и то још пре наше ере. Тада су били забрањени не само прављење и употреба алкохолних пића, већ су и сви виногради били почупани.

...„султан" није турска, већ арапска реч и значи владалац.

...у римској војсци гривне су додељиване као ратна одликовања, а ношене су на десној руци.

...прву потпуно униформисану војску имала је Француска за време Луја XIV. На Француску су се убрзо угледале и остале европске земље.

...више од 150 килограма челика утроши се сваког дана на израду удица за пецање. Од једног килограма челика може се добити око 6.000 удица средње величине.

...јачина грома износи око 10.000 до 50.000 ампера.

...„сака" је арапска реч и значи водоноша.

...у Кини се гуска сматра за симбол верности.

...у доба кад су Теразије још биле чиста пољана, кнез Милош је наредио коларима и ковачима да се населе на месту где се данас налази Дечанска улица. Пошто они нису хтели да иду тако далеко од града, он је наредио да се њиховом устабаши удари 25 батина. Тиме је скршен њихов отпор. Тако је данашњи центар Београда добио своје прве становнике.

...књига у данашњем облику појавила се тек у 4 веку.

Пре тога књиге су имале облик ролни.

...стари Мексиканци писали су слова одоздо нагоре.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

ВОДОСКОК

Сада ћемо вам показати како се може начинити прави правцати водоскок!

На приложеној слици видимо у пресеку тај наш водоскок, који се састоји од једног резервоара за воду. А, који је причвршћен на дрво S, одводне цевчице и басена. На самом почетку вам напомињемо да ће вода из водоскока утолико дуже и више прскати уколико резервоар за воду буде већи и на вишем месту.

За резервоар узмите обичну канту од лима или ма какав други четвртаст суд. На дну такве посуде пробушите рупу и у њу уметните металну цев која има у пречнику 10 до 15 милиметара. Место на коме излази цев из резервоара обложите китом, да вода не би цурила. На месту где се састају, цеви спојите парчетом гуменог црева (G), како бисте увек, кад треба, лако скинули резервоар. За места где је потребно да иду другим правцем купите такозване прегибне цеви (n, m).

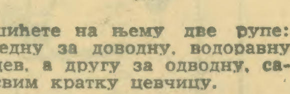
сл. 1

Цев која иде од n до m да би лепше изгледала — закопајте у земљу, неколико сантиметара дубоко. Басен из кога ће прскати водоскок направићете од обичне лимене канте или дрвене каце која би могла да има једно пола метра у пречнику. Да бисте басен улепшали — а тиме и цео водоскок — оградите га лепим камењем. Пре него што га закопате у земљу, пробушићете на њему две рупе: једну за доводну, водоравну цев, а другу за одводну, сасвим кратку цевчицу.

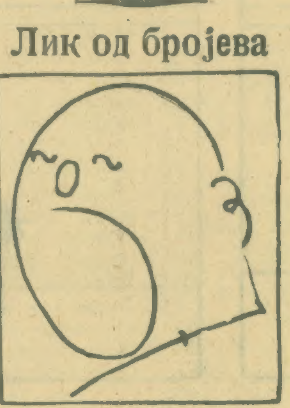

сл. 2

Да би вам водоскок био још лепши, донесите мало песка и поспите га око басена.

Лик од бројева

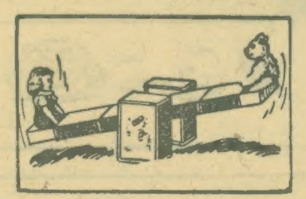

Од шестице, седмице, и тројке
И од једне нуле и две двојке.

Клацкалица од шибица

За ову лепу играчку потребно вам је само шест празних кутија од шибица, а од седме само онај унутрашњи део у коме стоје шибице.

Четири кутије саставите уједно. То ћете лако учинити ако свакој упола извучете унутрашњи део и увучете га у следећу кутију. Из четврте кутије извириће половина унутрашњег дела, да послужи за седиште. Али, из прве тај део не може извирити, јер је ушао у другу кутију. Зато вам је сад потребан тај део из седме кутије. Кад га увучете у прву кутију ући ће до пола, а половина ће бити напољу, баш као код четврте кутије.

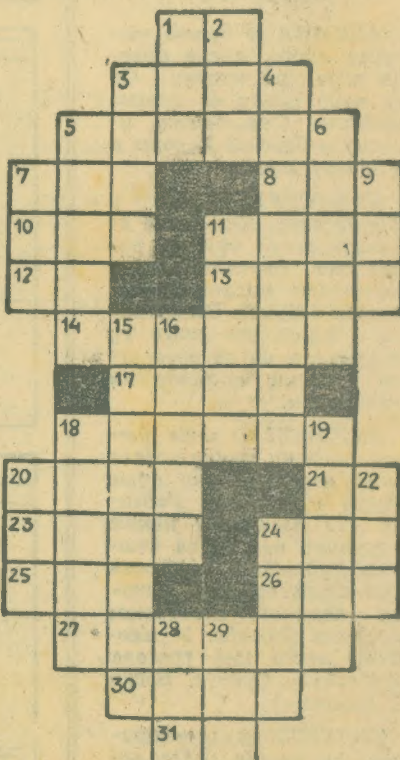
Сад, кроз средину, на саставу друге и треће кутије, пробушите рупу, па састављене кутије метните између две усправљене кутије (пете и шесте), пазећи да то буде на средини и састављених и усправљених кутија. Тада кроз средину, при врху четврте кутије, пробијте подужи танак ексер, провуците га кроз ону рупу на састављеним кутијама, па га и кроз пету кутију пробијте у истој висини као што сте учинили кроз четврту.

Ако сте све тачно урадили, клацкалица је готова. Биће онаква као на слици. У седишта углавите лутките, пајаце или мале меце и клацкајте их.

Водоравно: 1) река у Сибиру; 3) комедија Марина Држића; 5) веома стрм; 7) далматинско мушко име; 8) показна заменица; 10) кретање кроз ваздух; 11) деђак, свежањ (множ.); 12) првак; 13) страно мушко име; 14) река у Јужној Америци; 17) трпак; 18) јужно воће; 20) наша творница чоколадних производа и бонбона; 21) осовина; 23) енглески књижевник и морепловац, донео у Европу дуван и кромпир; 24) лична заменица; 25) прост број; 26) један од оснивача Рима; 27) становник једног континента; 30) пристаниште на Арабиском Полуострву; 31) бог подземља у грчкој митологији.

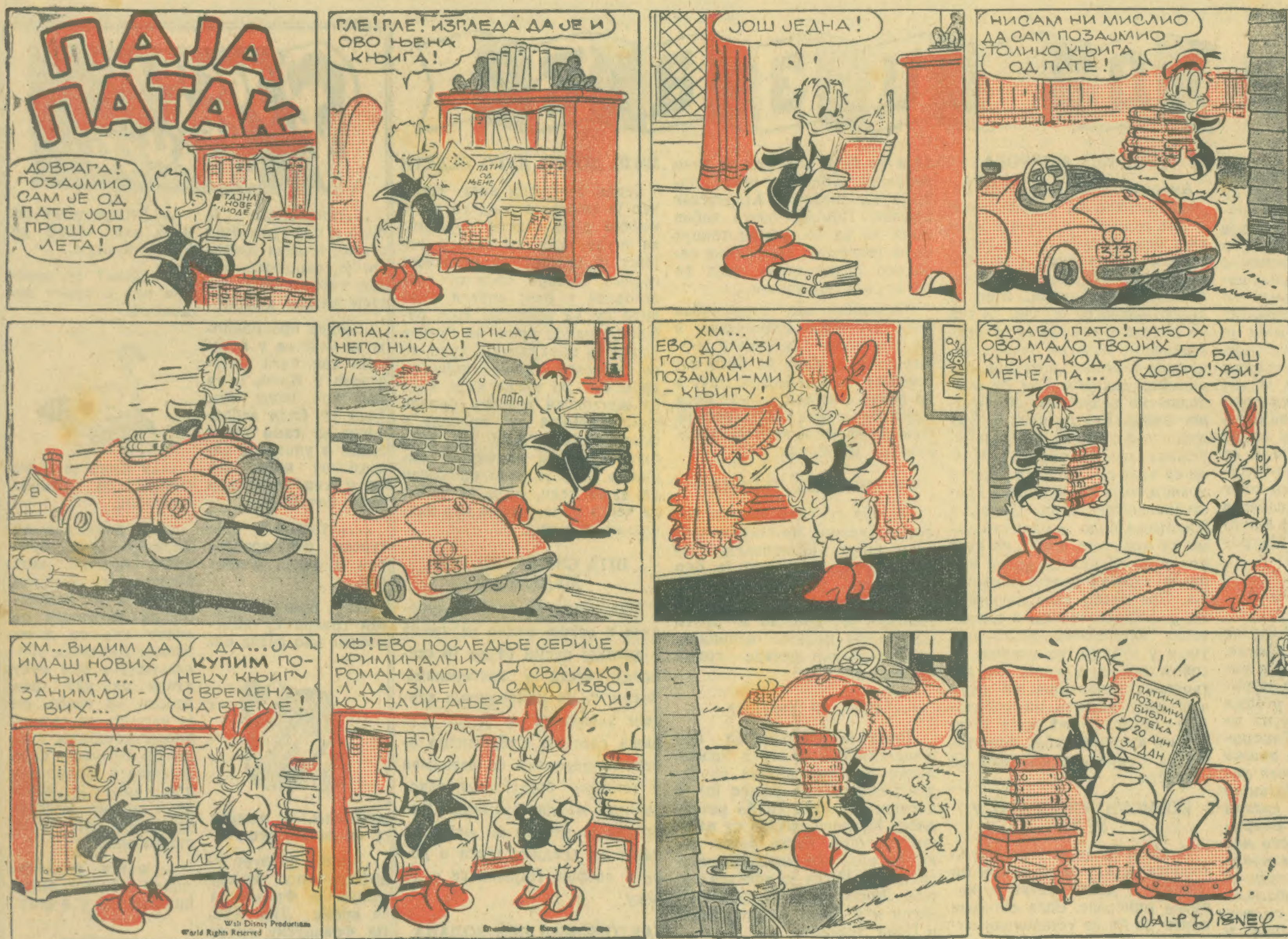
Усправно: 1) орган чула вида; 2) доња катарка ромбоидног једра; 3) шкотски песник и романсијер; 4) грчки математичар, филозоф и астроном са Самоса; 5) руска лука на Црном Мору; 6) табак с купонима код хартија од вредности; 7) страно женско име; 9) свеза; 11) амерички дивљи биво; 15) један од најпознатијих портрета Леонарда да Винчија; 16) припадници једног индијанског племена; 18) врста папагаја; 19) врста лирске песме; 20) лако ломљив; 22) усамљен; 24) чио, бодар; 28) женско име; 29) срџба, љутња.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) еп; 3) етар; 5) стањол; 7) ина; 8) дес; 10) лан; 11) депо; 12) аг; 13) азил; 14) Адонис; 17) олај; 18) емисар; 20) алов; 21) ас; 23) рива; 24) Ака; 25) ати; 26) пир; 27) Андрић; 30) анис; 31) ом.

Усправно: 1) ета; 2) пањ; 3) етан; 4) Родезија; 5) снага; 6) лапис; 7) ила; 9) сол; 11) данас; 15) домовина; 16) Олива; 18) екита; 19) Ракић (Милан); 20) ара; 22) Сар; 24) Апис, 28) дно; 29) Рим.

ЖЕЛИ ДА ЗНА

— Шта вам је ово? — пита Шиља капетана излетничког брода који је дозволио путницима да разгледају његову кабину.

— Бусола. Она нам показује где је север.

— Лепо! А да ли имате справу која показује где је југ?

ЛОГИЧАН ЗАКЉУЧАК

— Шта знаш да ми кажеш о Колумбу? — пита учитељица Гају.

— Колумбо је птица која...

— Каква птица, дете! Откуд ти то паде на памет?

— Па синоћ сам чуо како мој ујка Паја и његов један пријатељ говоре о Колумбовом јајету.

ПОЗНАЈЕ ИХ

— Где да сакријем рођенданске поклоне за своје сестриће а да их они не пронађу? Знаш, рођендан им је тек кроз пет дана, — забринуто пита Паја Пату.

— Стави их у купатило и мирно спавај. Они тамо и не завирују, — одговори му Пата која добро познаје навике тројице сестрића.

Који је ОДГОВОР тачан

АЛКАНА је:
- *град у Шпанији*
- *тропска биљка*
- *музички инструмент*
- *збирка средњовековних популарних песама*

БЕХИСТУН је:
- *стари персиски песник*
- *град*
- *чувени монголски војсковођа*
- *пустињски ветар*

ДУДЛЕБИ су:
- *старински колачи*
- *словенско племе*
- *врста лађара*
- *цвеће*

ТРИЛИТИ су:
- *илирско племе*
- *род биљака*
- *споменици*
- *врста средњовековних витезова*

ОДГОВОРИ:

АЛКАНА је биљка оштрога листа, масно црвене коре при корену. Од те коре прави се црвено мастило. Ова биљка успева у Јужној Европи и у Малој Азији.

БЕХИСТУН је место у Курдистану. Крај њега се налазе стене које су покривене барељефима и натписима писаним клинастом азбуком. Ти натписи и барељефи много су допринели да се одгонетну асирски и халдејски споменици.

ДУДЛЕБИ су мање јужнословенско племе које се било населило око доње Муре, у близини Радгоне. По мишљењу неких научника они су са чешким Дудлебима и руским Дуљебима огранак некада великог словенског племена Дуљеба. У именима места има трагова Дудлеба у Србији, Босни и Далмацији.

ТРИЛИТИ су праисторијски споменици састављени од два усправно пободена камена и једног који је попречно постављен преко њих.

Мали МИБА

CARL ANDERSON —

CARL ANDERSON —

АУТОМОБИЛИ 100 Д.

ТРАС

ПРОДАЈЕМ ПОЛОВАН АУТО!

БАГАТЕЛА! МАЛО УПОТРЕБЉАВАНА КОЛА!

Одговорни уредник Стојиљко Стојилковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" Штампарско-издавачко предузеће, Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 102-Т-82, пошт. фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 700, полугодишња 350; за иностранство годишња 1.000, полугодишња 500 динара. Рукописи се не враћају